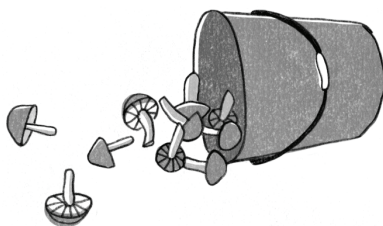

GERALD DURRELL

ÉLETEM ÉRTELME

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2014

ÁLLATOK ÁRMÁDIÁJA

Akinek gyermekkori álma, hogy mozdonyvezető legyen, állítólag nagy ritkán lép valóban erre a pályára. Márpedig ha ez így igaz, én a szerencse fiának mondhatom magam, ugyanis kétesztendő koromban egyszer s mindenkorra szentül eltökéltem, hogy semmi egyébbel nem óhajtok foglalkozni, mint állatok tanulmányozásával. A világon semmi más nem érdekelt.

Zsenge éveimben egy tapadókagyló elszántságával csüggytem ezen az elhatározáson, és barátaimat, valamint rokonaimat az örületbe hajszoltam, mert minden elképzelhető teremtményt összevásároltam és házunkba telepítettem, majmaktól a szerény kerti csigáig, skorpiótól az uhuig. Családomat felzaklatta az állatcsodáknak ez a díszfelvonulása, ám azzal a gondolattal vigasztalódtak, hogy ez csak amolyan fejlődési szakasz az életemben, és hamarosan kinövöm. Valahányszor azonban új szerzeménnyel gyarapítottam gyűjteményemet, az állatok iránti érdeklődésem egyre fokozódott, elmélyült, eladdig, hogy kamaszkorom vége felé a kétely leghalványabb árnyéka sem legyintett meg abbéli meggyőződésemben, hogy mi akarok lenni: egész egyszerűen állatokat akarok gyűjteni állatkertek számára, később pedig – mire ezúton sikerül majd megvagynosodnom – saját állatkertre szert tenni.

Nem tekintettem különlegesen vad vagy ésszerűtlen ambíciónak mindezt, csak az jelentett némi nehézséget, hogy vajon hogyan tudom megvalósítani. Sajnálatos módon semmiféle tanintézet nem vállalkozott zsendülő állatgyűjtők képzésére, az akkoriban működő hivatásos gyűjtők közül pedig senki sem mutatkozott hajlandónak alkalmazni valakit, akiben a korlátlan lelkesedés jóformán nulla gyakorlati tapasztalattal párosul. Rá kellett döbbernem: nem elég kijelenteni, hogy magad neveltél sündisznóbébit, avagy kelttél gekkókat egy piskótás dobozban – az állatgyűjtőnek pillanatnyi habozás nélkül meg kell találnia a zsiráfogás csálhatatlan módját, s tudnia kell, hogyan térjen ki a tigris támadása elől. Ilyesfajta tapasztalatra szert tenni azonban módfelett nehéz, ha az ember egy tengerparti angol városkában él. Ez akkoriban eléggé drasztikus módon jutott a tudomásomra.

Felhívott egy fiú, akit a New Forestből ismertem, és akinek elmondása szerint volt egy cumisüvegből táplált dām-vadbébjé. Elújságolta, hogy városi lakásba költöznek, Southamptonba, sajnálatos módon meg kell tehát válnia dédelgetett kedvencétől. Jámbor, szobatiszta bébi, magyarázta, és huszonnégy órán belül, sőt még előbb is elhozhatja nekem az apja.

Szörnyen kínos helyzetbe kerültem. Anyám, családomnak egyetlen olyan tagja, akire rá lehetett fogni, hogy némi rokonszenvvel viseltetik az állatvilág iránti érdeklődéssel szemben, éppen nem volt otthon, nem kérdezhettem hát meg, milyen szemmel nézné, ha máris túlnépesedett állatseregletem egy – noha mégoly ifjonti – dāmvaldal

gyarapodna. Igen ám, csak hogy a dāmvald gazdája azonnali válaszáért zajongott.

– Azt mondja az apukám, muszáj lesz elpusztíttatni, ha nem fogadod el – magyarázta gyászosan.

Talált. Nyomban közöltem, hogy boldogan fogadom a dāmvald-szállítmányt. Hortense, a dām, másnap volt érkezendő.

Amikor anyám hazatért a bevásárlásból, kész mesével fogadtam, amely a sziklát is meglágyította volna, nem hogy anyám sokkalta lágyabb szívét. Itt ez a szerencsétlen kis dāmgyerek, leszakították anyja emlőiről, és gyilkos ítélet lebeg a feje fölött, hacsak mi meg nem mentjük. Hogyan is utasíthatnánk el? Anyám, akit meggyőzött előadásom, miszerint a dāmvald körülbelül akkora, mint egy kisebbfajta terrier, közölte: gondolni sem bír rá, hogy sorsára hagyjuk szegény kicsikét, hiszen (mint kifejtettem) a garázs egy parányi zugában elfér.

– Persze hogy befogadjuk – jelentette ki anyám.

Legott telefonált is a tejszarnokba, hogy küldjenek naponta öt literrel több tejet, volt ugyanis valami halvány fogalma arról, hogy a növekedésben levő szarvasfélének igen nagy a tejszükséglete.

Hortense másnap megérkezett, egy lószállító teherkocsin. Amikor gazdája elővezette az alkalmatosság mélyéből, menten kitűnt, hogy, először is, Hortense félreismerhetetlenül hímnemű, másodszer pedig legalább négyesztendős. Csokoládészínű agancsának szegélyét gyilkos szuronyok borították, a bundája elegáns, fehér pöttyös, a magassága legalább egy méter.

– De hiszen ez nem is bébi! – hüledezett anyám.

– Dehogynem, asszonyom – sietett megnyugtatni a fiú apja. – Egészen fiatal. Bájos kis állat, kezes, mint egy öleb.

Hortense muskétasortűzre emlékeztető zajjal húzta végig agancsát a kapun, majd előrehajolt, és kényes mozdulattal leszakította mama egy szál dédelgetett krizantémját. El-mélázó arckifejezéssel rágcsálta, és közben olvatag pillan-tással vett szemügyre bennünket. Mielőtt mama magához térhetett volna a Hortense okozta döbbenetből, sürgősen forró köszönetet rebegtem a fiúnak meg az apjának, meg-ragadtam a Hortense nyakörvéhez erősített pórázt, és csa-ládunk újdonsült tagját a garázs felé vezettem. A világ minden kincséért be nem vallottam volna mamának, hogy magam is holmi aprócska, szívmengető borjúnak képzeltem Hortense-et. Jelentékeny összeget fektettem egy cumis-üvegbe – ennek a teremtménynek, amely ha nem is volt éppenséggel akkora, mint az híves patakra kívánczoló zsol-tárbéli gím, de legalábbis megközelítette.

Mamával a sarkunkban beléptünk a garázsba, ahol Hor-tense, még mielőtt megköthettem volna, leküzdhetetlen ellenszenvről tett tanúbizonytságot a taliga iránt, amit – si-kertelenül – megpróbált a levegőbe hajítani. Többszöri kísérlet után beérte annyival, hogy felfordította az ellen-séget, és legott kizsigerelte. Gyorsan a falhoz kötöttem Hortense-et, és sietve eltakarítottam a közeléből minden-nemű kertészszerszámot, amely esetleg magára vonhatta volna a haragját.

– Remélem, drágám, nem lesz túlságosan vad ez az állat – aggodalmaskodott mama. – Tudod, hogy utálja Larry a vad jószágokat.

Nagyon is jól tudtam, hogy bátyám utál mindennemű állatféleséget, legyen az vad avagy szelíd, és hálát adtam a sorsnak, hogy ő is, és kisebbik bátyám, meg a nővérem is történetesen épp házon kívül tartózkodott Hortense be-toppanásakor.

– Nem lesz vele semmi baj, mihelyt megszokja a környe-zetet – siettem megnyugtatni mamát. – Túlságosan érzé-keny, ennyi az egész.

Hortense ebben a pillanatban döbrent rá, hogy magára maradt a garázsban, és mivel nem volt ínyére az egyedüllét, nekirontott az ajtónak. Amivel alapjaiban rendítette meg a garázt.

– Talán éhes – vélte mama, miközben sietősen hátrált az ösvényen.

– Valószínűleg – hagytam rá. – Hoznál neki pár szál sár-garépát meg egy kis piskótát?

Mama elkocogott, dāmvaszelídítő tápanyagok iránt, én meg bementem, hogy elbánjak Hortense-zel. A viszontlátás szemmel láthatólag felpeszdtítette, tanú lévén erre az az agancsával alkalmazott oldalvágás, amellyel gyomorszájon talált. Minthogy azonban, akárcsak minden szarvasféleség, Hortense is szenvedélyesen szerette, ha az agancsa tövét vakargatják, kisvártatva sikerült hipnotikus félálomba ka-pirgálnom. Amikor pedig színre lépett egy nagy doboz babapiskóta meg úgy egykilónyi sárgarépa, Hortense ne-kilátott, hogy elverje az utazás gerjesztette éhét.

Miközben ezzel volt elfoglalva, én szénáért, szalmaért és zabért telefonáltam. Amikor pedig Hortense elköltötte ebédjét, elvittem sétálni a közeli golfpályára, ahol példás magatartást tanúsított. Mire hazaértünk, egy kis szénából és aprított zabból álló könnyű vacsora után készségesen nyugovóra tért a garázs sarkába halmozott szalmaágyon. Gondosan belakatoltam a garázsajtót, és magára hagytam Hortense-et. Miközben magam is álomra hajtottam fejeimet, eltöltött a boldog meggyőződés, hogy Hortense megszokta új környezetét, és nemcsak hogy kiváltképpen vonzó háziállatka válik belőle, de a segítségével örvendetesen kiegészíthetem eddigi módfelett hézagos ismereteimet a nagyobb testű állatok terén.

Másnap reggel öt óra tájban különös zajra ébredtem: mintha valaki szabályos időközökben nagy hatóerejű robbanótöltetekkel bombázná a kertünket. Minthogy azonban ez a feltevés valószínűtlennek tetszett, törni kezdtem a fejeimet, hogy vajon mi is lehet a zaj forrása. Az ajtócsapkodás meg az elmotyogott szitkok tanúsága szerint családom többi tagja is ezen töprengett. Kihajoltam az ablakon, és szemügyre vettem kertünket. A pitymallat szűrt fényénél is láttam, hogy a garázs hánykolódik, akár viharos tengeren a hajó, Hortense pedig azon egyszerű módon óhajtja tudomásunkra juttatni, hogy megéhezett, hogy neki-nekiront a garázsajtónak. Őrültképpel gyorsasággal lerohantam, s egy jó adag szénával meg némi aprított zabbal és sárgaréppával igyekeztem Hortense-et jobb belátásra bírni.

– Ha szabad érdeklődnöm – tudakolta reggelinél a bátyám, miközben roppant barátságosan mért végig –, mit zártál be a garázsba?

Mielőtt egy szóval is tagadhattam volna, hogy bármiről tudomással bírnék, ami a garázsban történik, mama idegesen védelmemre sietett.

– Csak egy apró szarvasborjú, drágám – mondta. – Igyál még egy csésze teát.

– Nem hangzik valami aprónak – vélte Larry. – Inkább úgy tűnik, mintha Mr. Rochester neje lépett volna működésbe.

– Annyira szelíd! – folytatta mama. – És valósággal imádja Gerryt.

– Hát akkor egyedül áll ezzel a vonzalommal – közölte Larry. – Én csak annyit mondok, ne engedjétek a nyomorult jószágot a közelembé. Elég nehéz az élet akkor is, ha nem kószálnak rénszarvascsordák a kertben.

Népszerűségi mutatóm a mélypontra zuhant azon a héten. Selyemmajmom kora reggel megpróbált beszállni Larry ágyába, s amikor kiebrudalták, megharapta bátyám fülét. Szarkáim egy egész sort felszaggattak Leslie bátyám féltő gonddal ápolt paradicsompalántái közül, egyik vízi-siklóm megszökött, és Margo nővérem bukkant rá – fertelmes sikoltozás közepette – a díványpárnák mögött. Eltökéltem hát, hogy Hortense-et tíz lépés távolságra tartom családomtól. Ebbéli reményem azonban kérészetűnek bizonyult.

Ama ritka angol nyári napok egyikén, midőn észrevehetően süt a nap, mamát annyira elragadta ez a jelenség, hogy úgy döntött: délutáni teánkat a kertben fogjuk elkölteni. Amikor tehát Hortense meg én hazatértünk a golfpályán tett sétánkból, bájos látvány tárult szemünk elé: a család fekvőszékeken csoportosult a zsúrkocsi körül, azon

pedig az uzsonna megannyi kelléke helyezkedett el: szendvicsek, szilváslepény s jókora tálakban tejszínhabos eper. A ház mögül előbukkantomban kissé meghökkenett családom idilli látványa. Nem úgy azonban Hortense-et, aki egyetlen pillantással felmérte a színt. Megállapította, hogy közte és a garázs nyújtotta biztos menedék között idomtalan és minden bizonnyal veszedelmes, négykerekű ellenség tornyosul – mármint a zsúrkocsi. Kétségtelen, vélte: itt csupán egy a teendő. Csatakiáltás gyanánt hevesen elbődült, fejét lesunyta, és támadásba lendült, ezenközben kitépve kezemből a pórázt. Derékon kapta a zsúrkocsit, aganca beleakadt az uzsonna tartozékaiba, és a szélrózsa minden irányába repítette az egész hóbelevancot.

Családom abszolút mozgásképtelen volt, lévén felettébb nehéz – ha ugyan nem merőben lehetetlen – egy fekvőszékből villámsebessen kikelni, mégoly súlyos válsághelyzet esetén is. Következésképpen mama leforrázta magát teával, nővéremre ráborult az uborkás szendvics, Larry és Leslie pedig testvériesen megosztotta a tejszínhabos eperfürdő áldásain.

– Kész! A pohár kicsordult! – üvöltötte Larry, miközben nadrágjáról igyekezett lesöpörni a szétfreccsent epreket. – Takarítsd el innen ezt a nyomorult dögöt, de azonnal, hallod?

– Ejnye, ejnye, édesem! Milyen csúnya szavakat használsz – lépett közbe békítőleg mama. – Kis baleset volt. Az a szegény állat igazán nem tehet róla.

– Nem tehet róla? Nem tehet róla?! – hörögte szederjesen Larry.

Reszketeg ujját Hortense-re szegezte, akit némileg megdöbbsentett az általa keltett zűrzavar. Ártatlan képpel állt ott, agancsáról úgy csüngött az abrosz, mint holmi menyasszonyi fátyol.

– A saját szemeddel láttad, amint szántsándékkal nekirontott a zsúrkocsinak, és még azt monddod, hogy nem tehet róla?!

– Én csak azt gondoltam, drágám, hogy nem szándékosan borította rád az epret – hebegett mama.

– Egyáltalán nem érdekelnek a szándékai – háborgott Larry. – A legcsekélyebb mértékben sem vagyok kíváncsi a szándékaira! Azt az egyet viszont igenis tudom, hogy Gerrynek haladéktalanul túl kell adnia ezen a bestián. Nem tűröm, hogy kártékony vadállatok düljanak körülötünk! Legközelebb minket fog megtámadni. Mégis mit gondolsz, ki vagyok én? Buffalo Bill?

Hiába fogtam hát könyörgőre: Hortense-nek mennie kellett. Egy közeli gazdaságba száműzték, és távozásával tovatűnt egyetlen reménységem, hogy testközelből szerezhetek tapasztalatokat a nagyobb állatokkal való bánásmód terén. Felmértem, hogy nincs más hátra: munkát kell keresnem valamelyik állatkertben.

Menten neki is ültem, és – legalábbis megítélésem szerint – roppant szerény hangú levelet írtam Londonba, az Állattani Társaságnak, amely, a háborús körülmények ellenére, változatlanul fenntartotta minden idők legnagyobb élőállat-gyűjteményét. Áldásos tudatlanságban becsvágyam irdatlan mértéke felől, körvonalaztam a jövőt illető terveimet, finoman céloztam rá, hogy bennem pontosan azt

a személyt nyerik el, akit mindig is legfőbb vágyuk volt alkalmazhatni, s lényegében azt is megtudakoltam, melyik napon foglalhatom el állomáshelyemet.

Rendes körülmények között egy ilyenfajta levél megérdemelt helyére kerül – vagyis a papírkosárba. Nagy szerencsémre azonban irományom egy roppant kedves és civilizált férfiú, Geoffrey Vevers íróasztalán kötött ki. Vevers volt akkoriban a londoni Állatkert főintendánsa. Alighanem levelem oltári pimaszsága ragadta meg a figyelmét, mert nagy boldogságomra, válaszolt, és beszélgetésre hívott Londonba. A beszélgetés során Geoffrey Vevers szelíd kedveségének ösztönzésére vég nélküli előadást tartottam állatokról, az állatgyűjtésről, no meg a saját állatkertemről. Nálánál kevésbé derék ember nyomban ízzé-porrá zúzta volna lelkesedésemet, rámutatva, hogy terveim merőben megvalósíthatatlanok, Vevers azonban végtelen türelemmel és tapintattal végighallgatott, elismeréssel adózott a problémamegközelítés általam gyakorolt módjának, és megígérte, hogy elgondolkodik majd a jövőm dolgán. Mire távoztam, lelkesedésem nagyobb lánggal lobogott, mint valaha.

Idővel udvarias levél érkezett tőle: tudatta, hogy sajnálatos módon a londoni Állatkertben nincs üresedés kezdő alkalmazottak számára, de ha akarok, elszegődhetem állatkerti ápoló-tanulónak Whipsnade-be, az Állattani Társaság vidéki állatkertjébe. Ha levelében egy ivarérett hópárducpárt kínál, azzal sem szerezhetett volna nagyobb boldogságot.